IN-NAHLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

GAZZETTA TA' CULL GIMGHA BIEX TGHALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Giebħa żeŭġ dac li għaraf ħallat il ħelu ma'l meħtieġ.

IL POETA LATIN ORAZJU.

13. **28 TA' NOVEMBRU 1908.** **L-EUUEL SENA**

FTEHIM.

In-"Naħla" toħroġ cull nhar ta' Sibt, f'il għaxija.

Il ħlas tagħha hu:— għal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema ħames xelini f'is sena; għal ta' barra m'ill Belt, sitt xelini f'is-sena; u għal ta' barra minn Malta, sebа xelini f'is-sena. Dan il ħlas isir b'il kuddiem, u jista jsir b'is-sitt xhur jeŭ b'it-tliet xhur ucoll.

Ħadd ma jista jissieħeb għal inkas minn sena; u jecc ma jgħarrafnix, għal l-anqas ħmistax kabel, li ma fi ħsiebux igedded, ingħoddu bħala 'msieħeb għa's-sena ta' ŭara.

L-ebda 'rcevuta ma tgħodd jecc ma tcunx iffirmata b-ismi. Min iħallas ta' sena b'il kuddiem ingiblu f'il ġurnal tnax l-avvis żgħar b-xejn; min iħallas ta' sitt xhur, b'il kuddiem, ingiblu erbgħa biss ma tul is-sena; u min iħallas ta' tliet xhur b'il kuddiem, ŭieħed biss.

Min icun irid icompli jgib l-avviż żgħejr jeŭ acbar iħallas scond ma niftiehmu.

Cull imsieħeb, li jcun ħallas, jista jistaksini cull xorta ta' mistoksija basta li tcun serja, onesta u meħtieġa, u jiena nŭieġbu.

In-nies ta'd-dar ta'l imsieħeb icollhom id-dritt jagħmlu il mistoksijiet ucoll.

Cull min igib għaxar imsieħbin ġodda, natieh tiegħu, għal sena, b-xejn.

F'in-"Naħla" nŭiegħduni li għandhom jictbu daŭna is-Sinjuri, li huma il fjur ta'l chittieba b'il malti:—

G. Borg. M. A. M. D. Id-Direttur ta'l Ġonna Pubblici;— Ġusè Bosco ta' Bona;— Censu Busuttil, l-Ispettur ta'l Ischejjel ta'l Gvern;— il Patri Majjistru Lorenz Caruana. O. P.;— G. Darmanin-Demajo, P.L.; Ġanni Gulia. C.F. M.D.;— A. Lucchese. P.L.;— Il Curunell u Professur Lorenz Manché, M. D.;— in-Nutar C. Micallef De Caro;— E. Mifsud Axiak, P.L.;— V. Mifsud-Bonnici;— G. Muscat-Azzopardi. P.L.;— A. Muscat-Fenech;— Il Cav: u Prof: Napuljun Tagliaferro, li chien Direttur ta'l Educazzjoni;— G. Vassallo;— il Canoncu Vella ta' Għaŭdex;— George J. Vella ta'l Cajr;— il Professur Temistocle Zammit. M.D. id-Direttur ta'l Mużeŭ;— Ġusè Zammit. P.L. u oħrajn.

Għal premjijiet jista jidħol m'hux biss min icun imsieħeb iżda min jixtri il ġurnal ucoll, basta jokgħod għal ftehim li jcun hemm avżat f'in-"Naħla".

Il manoscritti ma 'nreġġħuhomx lura.

L-ittri għandhom jimbagħtu collha il Belt, 37, Strada S. Giovanni; fejn isir ucoll cull ftehim fuk l-avviżi ecc.

GĦAKDA BEJN IL G'URNALISTI MALTIN.

Is-sur Ġużè Bosco ta' Costantina ŭieħed m'il collaboraturi tagħna u chittieb m'it-tajbin ta'l malti, xhur ilu chien bagħatli dana l-articolu sabieħ li jiena ġa għedt xi ħaġa fuku fl-eŭŭel numru t'an-"Naħla," u li illum sejjer ingib b'tama kaŭŭija li dac li tant jixtiek Is-sur Bosco jseħħ. Tcun tasseŭ ħaġa sabieħa chiecu il ġurnalisti collħa ta' Malta, ta' cull leŭn u ta' cull fehma, jingħakdu f'socjetà li, f'il ħin li cullħadd jibka jaħseb chif jidhirlu fuk il qŭestjonijiet ta'l politica, isib min jakbeż għalieh f'daŭc li huma drittijiet ta'l istampa. F'il cas li il ġurnalisti l-oħra jifhmuha bħali u jidrilhom li dina il biċċa tista isseħħ, jiena dejjem lest biex nagħmel chemm nista minn ta' l-eŭŭel.

Dana hu l-articolu:

HAG'A LI TISTA ISSEĦĦ.

Ħaġa li tista isseħħ, li hemm bżonn, li jinħtieġ li isseħħ hi il għakda ta'l ġurnalisti u il chittieba li jgħammru fl'artijiet ta' Malta.

In-"Naħla," ġurnal ġdid, għandu hu jibda jxerred l-eŭŭel ŭieħed iż-żerrigħa it-tajba; għaldakstant għandu jsamma fuk dana leħnu biex ikankal il klub il bierda u għandu jieħu hu il ħsieb li jgħakkad flimchien lil daŭc li għandhom il cbir gieħ li jictbu f'il gazzetti u li jħaddmu id-dehen li għoġbu Alla iżejjinhom bih biex ifarrġu u jgħallmu il poplu.

—Tani frott iż-żerrigħa?

—Għala lè?

Għala il ġurnalisti li spiss ifaħħru u jħambku għal għakda ta'n-nies ta' snajja oħra flimchien ma jatux huma l-eŭŭel eżempju tajjeb billi jingħakdu ħalli jakbżu għa'd-drittijiet ta'l professjoni tant sabieħa tagħhom?

Cull fejn tmur, ma'd-dinja collha, il ġurnalisti għandhom min daŭna l-*associazioni della stampa*, Għala f'Malta ma għandniex icollna ŭaħda ucoll? Illum il ġurnalisti f'Malta ma huma irrispettati tista tgħid xejn, u m'hux l'eŭŭel darba li meta ŭieħed iġarrab xi tort icollu jgħaddas rasu u jibka bih billi ŭaħdu ma jistax isamma leħnu b'iż-żejjed u għalecc icollu jibka taħta.

Chienet tcun ħaġa sabieħa ucoll chiecu issir caxxa biex meta jmut xi ŭieħed issirlu id-difna jeŭ ighinuħ f'il bżonnijiet tiegħu.

Chienet tcun ħaġa ŭisk sabieħa chiecu cull tant il ġurnalisti jinseŭ il politica u il ġlied ta' bejniethom u jinġabru flimchien bħal l-aħŭa biex jitħaddtu ftit fuk il gid ta'l professjoni tagħhom, fuk chif jiddefendu aħjar id-drittijiet mirfusa tagħhom.

Illum f'il Cunsill u bħala Cap ta'l Partit Nazzjonali hemm il ħabriechi u intelligenti Sur Cicc Azzopardi. Dana jista jisŭa ħafna li dina is-soċjetà li forsi tagħha jcun maħtur President bħala ŭieħed m'il l-aħjar ġurnalisti u bħala Direttur ta' ŭieħed m'il l-akŭa ġurnali ta' Malta. Jagħmel ftit il kalb dana is-sinjur ħalli jati bidu biex tinħolok dina il għakda ta' daŭc li bħalu għażlu it-triek sabieħa ta'l ġurnalismu. Biex imbagħad soċjetà bħal din tmur il kuddiem hemm bżonn li jcollha regolamenti seŭŭa fejn f'il ħin li jirrispettaŭ il fehma ta' cullħadd jakbżu ucoll għad-drittijiet ta' cull soċju u ta'l għakda collha chif inhi.

Meta tinħalak seŭŭa dina il għakda u jcollha ir-regolamenti li għandha bżonn, ŭieħed jista jaħdem biex jakilgħilha xi privileġġi biex il ġurnalisti f'Malta jcunu irrispettati bħal ma huma daŭc ta' pajjisi oħra; u għal dan is-sur Cicc Azzopardi u l-Avucat Mercieca, li huma tnejn mi'l l-aħjar ġurnalisti, jistgħu jagħmlu ħafna gid.

IL POLITICA TAGHNA.

X'uħud mi'l l-imsieħbin ta'n-"Naħla" stakseŭni għala ma nicteb katt xejn fuk il politica, fuk il Cunsill u fuk il Cunsiljieri u xtieku jafu il fehma tiegħi. Li jiena katt ma nicteb fuk il politica tkarrku għaliex jecc jiena ma nattaccax lil dac jeŭ ma nitgħajjarx ma dan, iżda jiena ġa gibt bosta articoli bħal ma huma daŭc fuk l-emigrazzjoni, fuk il bereġ, fuk l-Isptar u x'naf jiena li jidħlu f'il politica li tgħallem u m'hux li tiġġieled, Jiena jidhirli li meta ŭieħed jibda jitħaddet fuk qŭestioni bla ma jattacca il persuni, hi politica ŭisk isbaħ minn dic ta' xi uħud li jittaccaŭ il persuni biss, u bi ħsiebi nibka miexi b'dina il fehma. X'inhi il fehma tiegħi fuk il politica ta'l mument ingħidu ucoll. Jiena jidhirli li ġa la darba il Cunsiljieri daħlu f'il Cunsill u għandhom tama kaŭŭija li nistgħu nakilgħu xi ħaġa; u ġa la darba tant f'il Parlament Ingliż chemm ucol il Gvernatur tagħna kalu li kiegħdin jistudjaŭ chif jatu Costituzzjoni tajba għal Malta, ma hux il ŭakt li ŭieħed ikankal xejn u jnaffarhom u lanas il ŭakt li ŭieħed jitlak biex itihom l-iscuża li ma jtuna xejn. Fejn ħadna ħafna pacenzja, nieħdu ftit ieħor forsi flaħħar nakilgħu dac li ilna tant nitħabtu għalieh.

Barra minn dan li il Cunsiljieri jibkgħu f'il Cunsill hu dejjem ta gid għalina, għaliex jecc ma jgħaddix dac li jridu il Cunsiljieri tagħna ,għaliex il għadd tagħhom hu inkas minn dac ta'l Gvern, dac li jgħidu jcollu jisimgħu il Gvern u jinchiteb f'id-*Debates* u għalecc il chelma u il fehma ta'l Cunsiljieri tagħna tibka stampata u tasal fejn għandha tasal u b'hecc il Gvern ma jistax jagħmel li jrid u chif irid bla ma jchellmu ħadd.

Mela il fehma tiegħi fuk il politica ta'l mument hi din: li il Cunsiljieri kiegħdin jaħsbu b'il għakal ħafna meta kiegħdin f'il Cunsill biex jaraŭ x'jinbet u biex dejjem iħambku u juru x'inhi il fehma ta'l poplu f'il qŭistjonijiet li jiġu fuk il mejda ta'l Cunsill. Billi jitilku x'jistgħu jagħmlu aħjar? Ŭara il ŭiegħdiet li saru hi ħaġa ta'l għakal li ŭieħed ikankal u jxeŭŭex da'l mument? Le. Jecc tant f'il Parlament chemm ucoll il Gvern tagħna kiegħdin jidhcu bina u kiegħdin itiegħmuna il Costituzzjoni biex jidhcu bina naraŭħ il kuddiem, iżda għal issa jaħtieġ li nistabru ftit ieħor ħalli naraŭ x'jinbet u ma nofskux il bajda kabel ma jiffaċċa rasu il tellus.

Il Cunsiljieri għandhom għal issa jakdu dmirhom billi jokogħdu hemm fuk bħal għassiesa biex malli jaraŭ xi ħaġa gejja il kuddiem contra il gid ta'l poplu iħaxxnu leħinhom u juru x'inhu il gid tasseŭ u il fehma vera ta'l poplu. X'għandna nagħmlu il kuddiem iż-żmien jatina parir.

Billi ŭieħed jokgħod jinsulta u jŭaġġa lil daŭc il ħafna sinjuri li kiegħdin jagħmlu sacrifiċċju għal pajjishom bla ma jdaħħlu xejn f'il but, hi ħaġa ta' min imakdarha. Jecc ŭieħed jaf u jista jifthilhom għajnejhom fuk xi ħaġa jagħmlu bla tagħjir u insulti; igib dac li jrid igħid kuddiem il Cunsill Popolari jeŭ f'il gazzetti u il poplu jara jecc għandux raġun jeŭ le, u jecc il ħaġa tcun tajba il poplu jaf chif igegħilhom jagħmluha. Dac li ma jogħġobnix hu li ŭieħed biex jieħu raġun irid b'il fors jitgħajjar u jinsulta b'mod l-actar baxx u pastas.

Le. Lil Cunsiljieri li hemm ġa la darba geŭ maħturin m'il poplu biex juru il fehma tiegħu ħadd, jecc iħobb tasseŭ lil pajjisu, ma għandu jfixchilhom. Min jaf għandu jgħinhom u jifthilhom għajnejhom biex jagħmlu aħjar. Minn jidhirlu li it-triek li kabdu hi ħażina u sejjra tagħmel deni lil poplu jagħmel *meeting*, isejjaħ il poplu, ifehmu x'irid igħid u fl-eŭŭel elezzjoni li tiġi joħroġ bi programm hu biex forsi jasal fejn ma ŭasalx ħaddieħor b'il programm tiegħu. Iżda dic il politica baxxa, belha, ta't-tagħjir u ta'l insulti hemm bżonn li tinkata darba għal dejjem. Cull ħadd jista juri il fehma tiegħu u it-tort ta' ħaddieħor bla ma jinżel baxx f'il chitba tiegħu.

Mela fejn nintebħu li il Cunsiljieri ħadu xi granċ ingħidulhom bla ma ninsultaŭhom għaliex cull min igħum f'il baħar kalil ta'l politica, granci jakbad chemm irid. Ingħinuhom f'loc li infixchluhom; nifthulhom għajnejhom f'loc li ninsultaŭhom; noħorġu bi programm aħjar f'loc li immakdru tagħhom biss għaliex tmakdar hi ħaġa ħafifa ħafna daks li hu dificili li tagħmel aħjar u b'hecc incunu stmati f'għajnejn il popoli civili u b'hecc nieħdu il fama tajba li aħna jisthokkilna dic il libertà politica u dic il Costituzzjoni li ilna ħafna nitħabtu għaliha.

ZGHAZAH MALTIN

Da'l granet il ġurnali taljani chienu mimlijin b'ħafna tifħir għa'ż-żagħżuħ malti li kiegħed Napli u li jismu WASHINGTON BORG li irnexxa ħafna biex jicteb drammi għa't-teatru u li huma sbieħ ŭisk u li intgħoġbu minn ħafna nies li jifmhu. Dan l-aħħar chiteb ŭieħed *Tre Giardini* li gie imfaħħar ŭisk, u għalecc jiena irrid nissieħeb ma' l-oħrajn biex nifraħ lil dana il malti li kiegħed jagħmel unur lil pajjisu kalb il frustieri.

★

Żagħżuħ malti ieħor ta' ħila hu it-Tenur CALLEJA, imŭieled fl-Egittu, li ŭara li intgħoġob ħafna fl-Italja issa gie magħżul biex icanta f'it-Teatru ta'l Cajr ma' ħafna artisti famusi oħra. Ta' dana l-artista mfaħħar, li fi ftit granet sab ruħu magħdud fost l-akŭa cantanti, gieb ir-ritratt u ftit cliem ta' tifħir it-"Teatro Illustrato."

★

Ferħa oħra cbira ŭaslet b'it-telegrafu għal cull min iħobb lil Malta u jixtiek jaraha miexja il kuddiem, minn Ruma, li is-Sur GAUCI, li ftit ilu ħa il-laŭrja ta' Avucat u ha id-diploma ta' Duttur ta'l Letteratura fl-Università tagħna, ħareġ l-eŭŭel, b'il punti collha, f'eżami li sar da'l granet hemm biex jagħżlu Professur ta'l Letteratura Ingliża għal l-Università ta' dic il belt. Jien ili naf ħafna li is-Sur Gauci hu żagħżuħ intelligenti ħafna u ili nakra ħafna poeżiji sbieħ bl-ingliż tiegħu. Dan l-aħħar chien għaxxak lil cullħadd b-Taħdita li chien għamel fl-Università tagħna. Għaldakstant nifraħlu b'kalbi collha ta' dana l-unur ġdid li chiseb għalieh u għal pajjisu.

★

La bdejt nitchellem fuk iż-żgħażaħ maltin ma irridx ninsa lil NERICU MIZZI, bin il mejjet Avucat Fortunatu, li kiegħed jagħmel l-istudji tiegħu ta' Avucat ucoll f'Ruma u mnejn spiss jibgħat articoli sbiħ fuk ligi u ħŭejjeg oħra u li jidhru f'il "Malta Letteraria," ir-rivista tant sabieħa li jmixxi dac iż-żagħżuħ ta' ħila, l-Avucat Turu Mercieca. Dan Mizzi ma ilux għamel taħdita f'iċ-Circolu "La Giovine Malta" għal ħabta ta'l *Otto Settembre* li intgħoġbot ŭisk u li jiena krajt bi pjacir cbir.

★

Żagħżuħ ieħor li jicteb tajjeb ħafna bl-ingliż u li miexi sabiħ ħafna għal Cors ta'Avucat, għad li jrid jilħak ma l-impieg tiegħu ta' scrivan ma'l Gvern, hu BERTU LAFERLA li ftit xhur ilu chien għamel, f'il Culleġġ ta's-Sur Flores, taħdita sabieħa bl-ingliż fuk il miġja ta'l Franciżi f'Malta u li imbagħad talbuħ li jistampaha fi ctieb "Gleanings from Maltese History" li intgħoġob ŭisk.

★

Bl-ingliż tajjeb ħafna ucoll jicteb PAULU FALZON, Procuratur Legali, bin il mejjet Magistrat, u li xi sena ilu chien kala ħafna tifħir għal ctieb ta' poeżiji li chien stampa fl-Ingħilterra "Love's Reawekening."

★

L-ismijiet ta' daŭna iż-żgħażaħ ta' ħila ma daŭc ta' oħrajn li da'l ħin isimhom ma giex f'moħħi iżda li għad insemmi actar il kuddiem jinsġu bħal curuna sabieħa ma ġbin din il Gżira maħbuba li dejjem tat ulied imsemmija f'iż-żmienijiet collha u f'cull ħaġa li meddeŭ rashom għaliha.

TEATRI

I Pescatori di Perle irnexxiet ħafna u l-actar billi tieħu parti is-sinjurina GIUSEPPINA RAVAGLIA bħala *Lejla*. Jiena ġa faħħart f'in-numru l-ieħor li dina il brava artista li ma iddumx ma tigi imsejjħa biex tcanta f'Teatri m'il cbar, u miegħi faħħruha il ġurnali l-oħra ucoll, saħansitra daŭc li trid tcun ŭisk tajba artista biex ifaħħruha, fosthom il "Gazzetta di Malta," li kalet li chiecu chien ħaj Bizet stess ma chienx jagħżel artista aħjar biex tagħmillu dina il parti ta'l opra tiegħu. Leħinha hu ħelu u kaŭŭi u tisma minn għandha noti li jsaħħruc; ma dan taf tcanta ħafna u taf takla tajjeb il parti ŭisk. Dina hi tifla ta' mħallef palermitan u hi xbejba għaklija u intelligenti ŭisk. Ma ndumux ma nisimgħuha f'ir-*Rigoletto*, f'il parti difficili ta' *Gilda* u b'hecc inŭunu nistgħu naraŭ aħjar chemm tisŭa dina l-artista li ġa sabet ruħha stmata minn daŭc collha li jħobbu u jafu jisimgħu artisti tajba.

It-Tenur CECCHINI jaf icanta ħafna u bi ħleŭŭa cbira iżda leħnu hu actarx dgħajjef dgħajjef ucoll hu il Baritonu DE FERRAN, iżda chif għarrfuħ daŭc il granet chien iħossu ŭisk ħażin. ROVERI ħna nafuh u cull tifħir hu żejjed għalieh. Il musica ta' dina l-opra hi sabieħa ŭisk, issaħħrec u tgħaxxkec u l-actar ir-rumanza ta't-tenur "O notte di carezze" li cullħadd jitlob li targa titcanta.

F'ir-RJAL saret ucoll il CAVALLERIA RUSTICANA ta' *Mascagni*. X'inhu il fatt ta' din l-opra jaf, tista tgħid, cullħadd għaliex saret chemm il darba haŭn Malta u minn artisti tajbin. Din l-opra ucoll nistgħu ngħidu li imxiet billi fiha jieħu sehem it-Tenur BOTTA li għal chemm għadu żagħżuħ ħafna iżda għandu leħen m'il l-isbaħ li katt għadna smajna u jecc jibka jistudja għad jista jimxi ħafna il kuddiem.

Il Primadonna ADELE BOTTI għamlet il parti ta *Santuzza* tajjeb u intogħoġbot ŭisk actar milli intgħoġbot bħala *Wally*. Laktet il parti tagħha tajjeb ħafna ucoll TOMEZZOLI bħala *Lola*, għaliex għandha leħen ħelu ħafna u taf tcanta, biss għadha ma chelliex s'issa parti seŭŭa biex turina x'tisŭa. L'istess ingħid minn FABBRI illi bħala *Mamma Lucia* għandha parti żgħira ŭisk. *Costantini* hu baritonu tajjeb li għandu leħen sabieħ u kaŭŭi u għalecc kala tajjeb il parti ta' *Compar Alfio*, u mexa ucoll tajjeb it-Tenur BOTTA f'il parti ta' *Turiddu*. Saret ucoll il BOHEME ta' *Puccini* li fiha laktet tajjeb il parti ta' *Mimi* l-artista ingliża MABEL NELMA u li fukha u fuk l-opra nitħaddet fit aħjar f'numru ieħor.

Il MANOEL ŭara il BOHEME ta' Leoncavallo taŭna il cbira opra ANDREA CHENIER ta's-Surmast Giordano u li tagħha gibt il fatt f'in-numru l-ieħor ta'n-"Nahla." Il musica ta' dina l-opra hi sabiħa ŭisk u billi it-Teatru hu mżejjen chif imiss bla leħħa ta' xejn l-opra tinkala aħjar. Fiha jieħdu parti il famus LA PUMA li bħala *Gerard* igigħel lil cullħadd japplaŭdieh u l-actar f'it-tielet att. It-Tenur CARLINI għandu leħen kaŭŭi u sabiħ, u jecc MANGUZZI ma għandux leħnu iżda

jaf l-opra actar minnu. Il primadonna WANDA POLI, f'din l-opra turi chemm tisŭa; leħinha jsib fejn jimraħ actar f'postu u il ħleŭŭa tiegħu issaħħrec. Taf tcanta, taf tokgħod f'ix-xena, tħoss u takla il parti; fi ftit cliem bħala *Maddalena de' Cojgny* cullhadd faħħarha u applaŭdiha. Ix-CHENIER int-għoġbot ŭisk u jitlef pjacir cbir min jibka bla ma jara opra tant sabieħa u maħduma hecc tajjeb.

Nhar il Gimgħa f'il MANOEL saret l'opra sabiha l-oħra tal Giordano "LA SIBERIA" li fiha tieħu parti bħala primadonna (Stefana) dic l-artista l-oħra intelligenti li hi LEONIA OGRODS-KA u li nixtiekilha li tirnexxi fiha għal gid tagħha u biex tati pjacir lilna.

D'is-sena m'it-teatri ma aħniex nieksin u billi hemm ftit ta'l pica bejn ir-RJAL u il MANOEL il pubblicu sejjer igaŭdi u jagħmel ħażin ħafna jecc ma igaŭdix għaliex artisti bħal ma għandna dina id-darba ma nisimgħŭhomx cull sena. Is-Sur Arpa u is-Sinjuri Gollcher u Zammit kiegħdin jagħmlu cull ma jistgħu biex jatuna opri sbieħ u maħduma minn artisti tajbin; għalecc jixrak li cullħadd jagħmlilhom il kalb billi jmur jara daŭna il ħafna opri sbieħ.

It-Teatru hu divertiment m'il l-isbaħ u minnu ŭieħed jilgħallem ħafna chif igib ruħu u jgaŭdi dauc is-siegħat ta' hena ta' meta ŭieħed jitgħaxxak b'il musica ħelŭa ta' Puccini Giordano, Leoncavallo, Mascagni, Bizet u l-oħrajn.

***

Nhar il Hadd f'it-Teatru MANOEL sejjer isir *Matinèe* igifieri recita fl-4 ta' ŭara nofs inhar bl-opra sabieħa ANDREA CHENIER. F'il għaxija jatu ucoll l-opra l-oħra ta'l Giordano "SIBERIA" u li għada katt ma saret f'Malta.

F'it-Teatru RJAL nhar il Hadd, sejra issir recita f'il għaxija biss b'il BOHEME ta' Puccini.

Nitma li daŭc li ma jistgħux imorru it-Teatru ma tul il gimgħa ma jonksux.

Il ħruk ta's-"Sardinia"

Jecc chienet cherha il għarka ta'l "Victoria" għaliex fiha intilfu hafna Maltin, m'hux ankas cherha chienet id-disgrazzja li ġrat nhar l-Erbgħa li għaddeŭ meta kuddiem għajnejn cullħadd, ftit bogħod m'ir Ricasli, sar il ħruk ta's-"Sardinia" fejn intilfu ħafna nies. Dan il vapur ta'l Cumpannija "Ellerman Line," ħareġ f'xid-disgħa ta f'il għodu għal Lixandra b'191 ruħ abbord, il bosta minnhom chienu għarab. Meta il vapur chien xi erba mili bogħod m'il port beda il ħruk. Sparaŭ xi caxxi, tajru il cverta u il pont u magħhom tar il Captan C. Littler li baka mejjet u għalecc ma chienx hemm min imixxi il vapur li baka sejjer ma'r-rieħ sa ŭeħel kalb il blat fejn ir-Ricasli. Il laneċ ta' Pearson u imbagħad laneċ oħra marru għal l-għajnuna u salvaŭ ħafna minn daŭc in-nies li chienu kabżu il baħar. M'il 191 ruħ li chien hemm abbord salvau 108 li 52 minnhom chienu midrubin jeŭ imxaŭŭta. L-oħrajn intilfu. Geŭ imsejjħin it-Tobba ta'd-Distretti li ŭakfu chemm setgħu ma'l feruti, li malajr geŭ meħudin l-Isptar. Il Vigarju ta'l Iskof mar malajr biex jati dakka ta' għajn u offra xi sŭali ta's-Siminarju biex ikiegħdu fihom il feruti billi fl-Isptar ma hemmx ŭisa b'iż-żejjed. Il gisem ta'l Captan insab il baħar imtertak collu.

Il vapur chien igib it-tunnellaġġ ta' 1516 u kabel telak minn Malta chien ġej minn Liverpool u minn Tangier. X'uħud kalu li raŭ id-duħħan ħiereġ min x'ħin il vapur chien għadu taħt il Barracca. L-eŭŭel ŭieħed li induna chien A. Warning xi għaxar minuti ŭara li ħarġu m'il Port. Ŭieħed m'il baħrin ta'l "Glory" chien għoddu tilef ħajtu biex salva ŭieħed għarbi, u ħafna nies ureŭ ħila cbira biex salvaŭ lil daŭc l-imsejenin u jixrak li jatuhom xi premju ta'l curaġġ cbir li ureŭ.

Il kalbieni Captan Salv: Stivala f'dgħajsa b'erbgħa minn nies miegħu ureŭ ħila li ma bħala u salvaŭ sitta minn nies għad li il baħar chien kaŭŭi seŭŭa.

Cull minn chien hemm kiegħed jara dac il ħruk li jbażża tchexchex meta ra daŭc il ħafna nies jitħabtu ma'l meŭġ kalil, imxaŭŭta, n jgħajjtu ajjut ! Dina id-disgrazzja għad iddum tissemma għal ħafna żmien u l-actar billi ġrat kud-diem għajnejn cullħadd.

Barra m'is-27 ruħ li ġabru m'il baħar għad hemm niek-sin oħrajn għaliex b'collox intilfu 66 ruħ billi chien hemm 10 moħbija billi ħarbu minn Malta. Min jaf x'sar minnhom? Min jaf x'meŭta cherha għamlu daŭc li bakgħu abbord jin-chŭeŭ, u jinħarku b'il mod il mod bla għajnuna ta' ħadd?

M'id-39 ta'l eqŭipaġġ salvaŭ biss 23; m'it-tnax il passiġ-gier eŭropeŭ li chien hemm salvaŭ disgħa biss, u m'il 140 għarbi salvaŭ 76, m'il 108 li salvaŭ 56 biss huma imxaŭtin, l-oħrajn huma kaŭŭija u sħaħ. Il Cummissjonant Orbelli miet meta ŭassluh l-art. Imn'Alla li it-tmun chien imdaŭŭar fuk il lemin għaliex chiecu il vapur chien jieħu ir-rotta il barra u ma chien isalva ħadd; iżda billi ġibed lejn ix-Xgħajra baka sejjer fl-art. Ma ħux tasseŭ li chif intkal chien hemm xi ħŭejjeġ li jesplodu abbord, fejn beda in-nar chien stivat b'il faħam. Billi il baħar chien kaŭŭi il laneċ ma setgħux jer-sku u għalecc in-nies chellhom jakbżu il baħar, u b'il meŭġ m'hux lil collha setgħu jilħkuhom. Il għajnuna taŭha il laneċ ta' Pearson li laħku l-eŭŭel f'il post, il laneċ ta'n-naval u in-nies ta'l Militar ma' daŭn ucoll il-laneċ ta'd-Dŭana li fukhom chien hemm fost l-oħrajn il kalbieni Capt: Stivala u ir-ragel ta' ħila l-ieħor is-Sur Lopez ma' oħrajn. Il Vapur *Gleneagles* li chien gej minn Għaŭdex stalla ucoll biex jati id-dakka t'id. Erbgħin tabib ŭaslu id-Dŭana biex jaraŭ x'hemm bżonn. L-Armirall mar malajr id-Dŭana biex jordna dac li hemm bżonn għall għajnuna. Id-Duca u id-Duchissa ta' Connaught riedu malajr jafu chif għaddeŭ in-nies feruti u il Gvernatur u is-Segretarju ma'l Controllur marru jżuruhom fl-Isptar. Id-Duca ŭara nofs inhar mar hu ucoll l-Isptar u kal lil għarab li chien hemm li ma jagħlu xejn għal dac li tilfu għax jaħ-seb għal collox hu.

Il vapur għadu jakbad u ma jistgħu jagħmlu xejn xejn biex isalvaŭħ billi jinsab bogħod m-il l-art. Hemm il puli-zija kiegħda tinducraħ u vapur belgjan. L-aħħar li niżlet minn abbord chienet Miss Kate Gilmour, il camriera u niż-żilha Lopez f'il lanċa li chien fukha bla ma ġrala xejn. L-agħda id-Duchissa u l-Iskof marru l-Isptar iżuru il feruti.

Għal daŭc l-imsejenin li tilfu cull ma chellhom fuk dana il vapur saret malajr ġabra u f'ġurnata ŭaħda biss ingabru dŭar mitejn u ħamsin lira. Id-Duca ta 25 u il Gvernatur 10. Il bastimenti ta'l Gŭerra ġabru somma sabiħa. Is-Sur Gollcher u is-Sur Zammit ŭreŭ kalb ħanina ħafna billi taŭ l-eŭŭel recita ta's-*Siberia*, f'it-Teatru MANOEL għal daŭn l-imsejenin ta's-"Sardinia," għamil ta' min ifaħħru għa'x juri li il Maltin jafu jaħsbu u jħossu xejn ankas m'il l-actar popoli civili!

Nhar il Hadd fi'd 29 ta' Novembru fl-occasjoni ta' lejliet Sant. Andrija il banda "L'Unione" ta' Hal Luka sejra iddokk fi'l Pjazza ta' l-istess raħal mit-3 ta' ŭara nofs inhar il kud-diem dan il programm:—

Marċja—L'Unione—Crescimanno.
Sinfonija—Fest—Godfrey.
Atto I. —Lucia di Lammermoor—Donizetti
do. II. — do. — do.
do. III. — do. — do.
Atto III.—Aida—Verdi

God Save the King.

O. Crescimanno

Direttur.

COLONNA SAGRA.

L' Evangelju ta Ghada.

L'Eüüel Hadd tal Avvent.

SAN LUKA. Cap. 21:—

"Dac iż-żmien, Gesù kal lid-dixxipuli tigħu: "Jidhru ħüejjeġ tal għageb fix-xemx, fil kamar u fil cüiecheb: (a) u fl'artijiet għasra cbira tan-nies bit-taħbila: u għajjat tal baħar u tal meüġ: u il bniedmin jinxfu bil biża ta dac li jcunu jistenneü gej għad-dinja: għax il kaüüiet jitkanklu. Imbagħd, jaraü il Bin-il-Bniedem gej fuk sħaba, b'setgħa cbira u bil cobor (tigħu). Malli jibdeü jidhru daün il ħüejjeġ, ħarsu il fuk (b) u erfgħu rascom: għax tcun kiegħda tokrob il fidüa tagħcom." U kalilhom tixbiħa: "Araü is-sigra tat-tin u is-siġar collha: mita jibdeü igħakkdu il frott, tcunu tafu li riesak is-sajf. Hemm ucoll intom, mita taraü daün il ħüejjeġ jiġru, cunu afu li korbot is-Saltna t'Alla. (c) Ta-bil-ħakk ngħidilcom lì ma icunx għadda dan in-nisel, (d) sa ma collox icun sar. Is-Sema u l'art igħaddu: imma cliemi ma igħaddix."

(a) San Luka, bħal ma rajna f'San Matteu il gimgħa l'oħra, ifaccar ħaun dac li ħabbar Cristu lill'Appostli fuk il Giudizzju.

(b) *Harsu il fuk u erfgħu rascom* jigifieri *ferrħu kalbcom*, għa'x it-tieni migja ta Gesù, bħalma tcun tal biża għal ħżiena, hecc ucoll tcun ta hena bla kies għat-tajbin.

(c) *Is-Saltna t'Alla* ħaun tfisser *il fidua tat-tajbin*, bhalma giet imsemmija actar il fuk: jigifieri is-sebħ u il hena tal magħżulin collha ta Cristu.

(d) *Dan in-nisel* jigifieri *iż-żmien tad-dinja mill'euuel sat-tieni migja ta Cristu*: dan iż-żmien San Ġuan sejjaħlu *l'aħħar sigħa* u San Paul *it-tmiem tas-seculi*. Mela, Cristu ried lgħid: "Dan collu li ħabbartilcom, seuua fuk il castig tal Lhud u seuua fuk it-tmiem tad-dinja, jigri f'dan *iż-żmien* li bida bl-euuel dehra tlghi fl'art u bix-xandir tal Evangelju u għandu jispicca mita narġa nigi mis-Sema biex nagħmel ħakk m'il ħajjin u mil mejtin (mit-tajbin u mil ħżiena).

Il Kaddisin tal Gimgħa.

Nhar il it-Tnejn—30 ta novembru—bl-aħmar—Sant' Andrija Appostlu—Tal Kuddies.

Nhar it-Tlieta—bl'abjad - issir il kuddiesa ta San Paul u jista jsir il kuddies għal l'Erüieħ—bl'isüed.

Nhar l'Erbgħa—bl'aħmar - Santa Bibiana Virġni u martri.

Nhar il Ħamis—bl'abjad - San Frangisc Saverju.

Nhar il Gimgħa—bl-aħmar - Santa Barbara, Virġni u Martri—Saum Tal Avvent.

Nhar is-Sibt—bl'abjad - San Pietru Crisolgu - Iskof—Saum tal Avvent.

Nhar il Ħadd - is-sitta ta dicembru—bil vjola - it-Tieni Ħadd tal Avvent.

Nitolbu għa'r-ruħ ta'

MARIJA FARRUGIA

m'il l-Imdina, ta' 22 sena, li mietet f'it-18 ta' dana ix-xahar.

Nitolbu l-Alla li jati sabar lil missier u omm

ĠORĠ BARTOLO

m'il Birgu, bin Ġużè, ta' 12 il sena li miet f'il 10 ta' dana üara marda ta' tmien t-ijiem.

Nitolbu ucoll il mistrieħ ta' dejjem għar'-ruħ ta' żeüġ tobba m'il l-aħjar li chellna

It-Tabib AMABILE GULIA.

li chien Supraintendent ta'l Isptar u li miet f' Üied-il-Għajn ftit ġranet ilu u

It-TABIB DEBONO

ta'l Imdina, li chien Supraintendent ta'l Isptar ta' Santu Spirtu ta'l Imdina u ta' Saura ucoll, li miet f'il 21 ta' dana ix-xahar.

FAVUR U CONTRA

Il Professur u Curunell Lorenz Manchè M. D. chitibli:—

Għażiż Levanzin, irrid nifraħlec b'kalbi collha ta'l gazzetta "In-Naħla" li inti ħriġt, billi fiha ħafna ħüejjeġ x'takra sbiħ u ta' tagħlim. Min ftit u min üisk cullħadd jista jsib fiha xi articolu li jogħġbu, u għalecc ma għandhomx jonksuc dic il għajnuna u dac in-numru ta' msieħbin li jistħokkilha in-"Naħla" tiegħec.

Nitolboc tgħoddni bħala imsieħeb u għalecc bgħattlec il ħlas ta' sena.

Inselli ħafna għalic

Ħabibec.

Dr. L. Manchè.

★

Is-Sur Bert Cesareo, dac iż-żagħżuħ intelligenti li jaf jicteb tant poeżiji sbiħ u ħelüin b'it-taljan u li ħalak is-"Società Pro Infantia" chitibli:—

Għażiż Üistin ta' kalbi,

Għoddni bħala imsieħeb f'il gazzetta tiegħec li hi tant meħtieġa u li tista tagħmel tant gid. Hi ħaġa sabiħa üisk li üieħed jitħabat biex igħallem lil poplu u li jistħokkilha cull tifħir. Għalecc nixtieklec il għajnuna ta' daüc in-nies collha li jħobbu lil pajjishom u li lil għajrhom jixtieku jaraüh miexi il kuddiem.

B'imħabbti collha,

A. Cesareo.

★

Il Chiericu Gius. Farrugia Giojoso, dac iż-żagħżuħ ta' ħila li chiteb dic il ġrajja għaüdxija tant sabiħa "Maria Platamun" u li ħarġet f'il 'Mogħdija taż-Żmien" chitibli:—

Krajt in-"Naħla" tiegħec u nixtiek li jakraha cullħadd għaliex hi tasseü il gazzetta li jinħtieġ cullħadd. Hi il mudell ta' gazzetta għal poplu u li nitma għad tagħmillu ħafna gid billi tgħallmu u tmixxih il kuddiem.

F'il ħin li nixtieklec ħaġa tüila għa'n-"Naħla" inselli għalic b'kalbi collha.

Cheo. G. Farrugia Giojoso.

★

Is-Sur Fons. M. Galea, l-Editur ta'l imxerrda u mfaħħra "Mogħdija ta'ż-Żmien" f'in-numru 81 ta' dina il ġabra sabiħa chiteb:—

"Kbadt il pinna f'idi, u cont sejjer biex inħajjarcom tgħaġġlu tissieħbu f'In-Naħla ta Agostino Levanzin. Kiegħed inkalleb dil gazzetta ta cull gimgħa biex nsemmilcom aħjar x-issibu takrau fiha, x'ħin f'in Nru. 8 tagħha, niltaka ma ittra tal magħruf minn cullħadd Patri Majjistru Caruana, ta't 12 ta' Ottubru 1908 u għidt bejni u bejn ruħi: X'irrid nokgħod nizżattat u nfaħħar fiha d'il gazzetta, x'ħin Patri Uenz Caruana igħid fiha cull gid? Mita Patri Majjistru Caruana iħajjar l's-Sur Levanzin jibka jimxi chif beda? Mita jixtieklu li Alla l'imbierec jibka iżommu *kaüüi u sħiħ għal gid* li jista jagħmel b'dil *gazzetta?*—Cull ma nista inżid jien, hu li "F'dil gazzetta "In-Naħla" issibu minn collox, u għall kalbcom. Ixtruha, issieħbu fiha, għamlu il ħajr lil min iridilcom il gid u l-hena.

GĦA'N-NISA.

Illum irrid nibda inŭiegeb lil daŭc collha li għoġobhom jagħmluli xi mistoksijiet. Jienanieħu pjacir cbir meta nara li dac li kiegħda nicteb kiegħed jagħmel xi gid u li bosta nisa kiegħdin ifittxuh biex jakraŭh.

Mela ħibda biex inŭiegeb l'is-Sinjura A. M. ta'l Furjana li staksietni x'inhi il fehma tiegħi fuk jecc għandiex iżżomm lil bintha, li dalŭakt tiżżeŭŭeġ f'id-dar magħha. Ir-risposta tiegħi hi f'chelma ŭaħda: LE. Meta l-omm tcun giebet f'id-dinja, b'tant tbatija, bint u rabbietha b'tant għożża u ŭara li għaddiet tant iljieli bla ma għalket għajnejha xifer ma xifer, biex cabbritha u ŭasslitha xebba imfarfra, tħoss, u għandha raġun, meta tara li dina il bint ittajret ŭara kalziet u par mustaċċi u li trid tħalli dar ommha, imkar għal dejjem, biex titlak ŭarajh. Dac il bniedem, f'għajnejn ommha hu bħal dac il ħalliel li giè serkilha minn ħdanha l-actar teżor għażiż li chellha f'id-dinja—tħobbu ħafna, ħafna ma tistax; iġgerrgħu għa'x tara lil bintha mitlufa lejh, iżżiegħel bih biex tarah iħobb lil bintha bħal ma tħobbha tant hi, tmejjel rasha għa'r-rieda ta' bintha għaliex id-dinja hecc miexja u għaliex il mara issir omm biss biex issofri, iżda, narġa inten-ni, tħobbu ħafna, ħafna ma tistax.

Il għarus ta't-tifla hu ragel, u l-irgiel, ftit jeŭ ŭisk, collha jħobbu il fŭiedhom actar minn uliedhom. Malli jħobb xebba jridha collha chemm hi tiegħu. Allahares biss icun jaf li l-ankas ħsieb tagħha hu għal ħaddieħor; u dina il għejra ticber tant li jibda jħoss imkar meta jara lil dic li jħobb tħobb lil ħutha jeŭ lil min giebha f'id-dinja u għamilha mara b'tant tbatija. Dana għandu tort u cbir ħafna iżda l-imħabba hi għamja u ma tfehimha b'xejn, u l-imħabba ta'r-ragel dejjem xi ftit żejjed taħseb għal rasha ucoll.

Mela l-omm ma tridx li dac il barrani li għadhom raŭ ŭiċċu il bieraħ jieħdilha għal collox lil bintha u li ma jridiex tibka miġbuda lejha bħal kabel; il għarus irid l-imħabba ta'l għarusa collha għalieh; l-omm għandha raġun; l-imħabba ma tirraġunax; u b'hecc il għarusa issib ruħha bejn in-nar u l-ilma. Tonkos l-ommha? Kalbha ma ittiehiex. Tonkos lil għarus? Chif tista jecc mitlufa bħal miġnuna ŭarajh?

Dac li jiġri fl-egħrusija jiġri agħar f'iż-żŭieġ. Dac li l-omm tcun sarret fl-istoncu tagħha ma tul l-egħrusija biex ma tħassariex u ittellef xorti bintha, issa li il kattus icun fl-ixcora, tibda tisbuccah. Ir-ragel li kabel chien imejjel rasu għal ħafna ħŭejjeġ għaliex chien jidħol f'id-dar bħal għarus, jibda jħoss li issa għandu il jedd hemm geŭ. Jibda dic ma titlagħlux u dic ma tinżillux, li hu ma sarx it-tifel ta' dic l-omm billi iżżeŭŭeġ lil bintha, u jibda il misħut ghirrinġhirr li jiecol il klub. U it-tifla tiżfen f'in-nofs bla ma taf lil min tibda tati raġun għaliex minn cull fejn takta joħroġ id-demm. Mela min jiżżeŭŭeġ għandu jmur għal rasu; aħjar għorfa u għalic milli f'palazz ma ħaddieħor. Meta il mara tcun ma żeŭġha f'darha ma hemmx l-omm li tifli cull nukkas ta'r-ragel biex issefsu l'it-tifla, dejjem għal gid tagħha, iżda li dejjem igib l-inqŭiet; ma hemmx ir-ragel li għal cull ħaġa ta' xejn jieħu fastidju għa'x naksu dac, għa'x chellmitu b'il herra dic, għa'x xebgħu minnu, għa'x ma jaħmluhx; u dana collu jinżel bħala ċomb imdeŭŭeb f'kalb il mara, u spiss jagħmlilha ħsara f'saħħitha u dejjem iħassar il hena bejn mara u ragel.

Mela bħala omm ta'l għakal ibda int stess biex meta it-tifla tgħidlec li trid tibka miegħec, tgħidilha le.

Jecc jista jcun icrilha f'il krib; dana jcun ta' gid cbir għal bintec għaliex id-dakka ta' għajn u ta' id ta'l omm jisŭeŭ ŭisk. Ir-ragel ucoll meta jat li kiegħed taħt għajnejcom ifittex li jintgħoġob aħjar u hecc id-dgħajsa timxi bla burraxc. It-tifla tcun tista tigi tarac, jecc m'hux cŭljum, sicŭit u żeŭġha, billi tcunu f'il krib, igħaddi jaracom spiss ucoll. Siegħa ħbiberija iżommha cullħadd. Aħjar siegħa complimenti minn ġurnata tleŭŭim u ugiegħ il kalb. Mela f'il krib iva, flimchien le; għal gid tiegħec u għall hena ta' bintec.

Jecc imbagħad tifhem li żeŭġ bintec irid jokgħod miegħec m'hux biex iħallic tgaŭdi lil bintec jeŭ għa'x icun jakbel miegħec iżda għal xi interess, akta ħesrem għaliex icun kejsu irsir marbut b'catina ta'd-deheb li tŭeġġgħu u ittakklu dejjem iżda li ma jtieħx li jaktagħha; u għalecc f'loc li jaktagħha jiecolha b'il garr u b'it-tleŭŭim baxx baxx ma martu li biex ma tkankalx xenati tiġbor u issorr collox ġo fiha bħal ma Cristu baxxa rasu u xorob l-imrar kalil ta'l calci ta'l Getsemani.

Iġri ŭara bintec, għaliex id-dakka ta' għajn tiegħec tisŭa ħafna; la titlakhiex f'idejn żeuġha bħalli chiecu chellec mitt sena sa teħles minnha jeŭ bħallichiecu chellec xi għokla fuk l-istoncu tiegħec u sibt min serrħec minnha, għinha fejn tista għaliex għad li tcun iżżeŭŭġet tibka dejjem bintec u jcunu inħolkulha bżonnijiet oħra, idħol chemm tista damma magħha ħalli tiftah kalbha miegħec u tcun taf x'inhu għaddej bejnha u bejn żeŭġha u li tcun taf d'al ħŭejjeġ hu ta' gid cbir għal bintec, għallimha għaliex ħafna ħŭejjeġ huma ġodda għaliha, iftħilha għajnejha b'il ħleŭŭa chif għandha iggib ruħha ma'ragel għaliex dac li tgħallimt int hi trid tbati biex titgħallmu; tħabbeb chemm tista ma żeŭġ bintec jecc m'hux għalieh iżda għall bintec biex ma taklax garr u tingħiż ta'l labar; iżda li iżżommha miegħec katt u katt. Bintec titfantas ftit u il għarus actarx idendel il gheddum. Xejn la isseŭŭed kalbec għaliex ma jgħaddix żmien tŭil li ma jatucx it-tnejn raġun u jbiercu il għamil tiegħec għaliex minnu tnissel il hena ta' bejniethom.

Tcun ħaġa agħar, imbagħad, jecc il mara tmur ma nies żeŭġha. Katt u katt għaliex tinxteħet fl'-infern ta' dina id-dinja. Omm ir-ragel tarac bħal għadu f'id-dar, għaliex ŭara li ħaddtilha lil binha mort issaltan magħha f'darha. Tibda tgħoddloc passic, iddommloc cliemec, tiżen cull nifs li tieħu u meta tonkosha f'xi ħaġa malajr tferrah dac li jcollha fuk l-istoncu tagħha f'ŭidnejn żeŭgec u żeŭgec cliem ommu jtiegħmu ŭisk. Le, okgħod ġo gorboġ, cul biċċa koxra ta'l ħobż niexfa iżda għa'r-rasec. X'jisŭa li tiecol tigieġa intuscata bl-inqŭiet.

Gib rispett l-omm żeŭgec imħabba fih u f'uliedec, għamlilha gid chemm tista, ilkagħha, ifraħ biha, għejna jecc hi f'il bżonn; la tgorrx lil żeŭgec jecc taraħ jekaf magħha jeŭ iħobbha għaliex dic chienet ommu kabel ħafna ma int cont martu; gegħlu int stess li jirrispettaha u tih l-eżempju għad li m'hix ommoc, iżda li tmur magħha taħt sakaf ŭieħed le; katt u katt.

LUCIA LEVANZIN INGLOTT.

IS-SAHHAR FALZUN

RUMANZ MALTI ORIGINALI

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

Marija compliet tghidli:—

Meta ŭasalt id-dar sibt l-ommi kiegħda tistennieni, għaliex billi katt ma cont noħroġ f'il għaxija u niddaŭŭar sa dac il ħin ħadet ħsiebi; iżda meta rat li ŭassalni sa'd-dar Ġacbu D'Alagona ħadet ir-ruħ a għaddielha malajr dac il ħsieb li chellha.

Tħalt f'is-sodda iżda ma stajtx nagħlak għajn ma għajn; chelli fuki bħal beżgħa cbira, kalbi bdiet teħbirni li chienet gejja fuki xi ħaġa ta' nichet,—il cliem ta'l Cavalier u l-actar it-tbergħina li ħaŭŭditu meta għidtlu li nħobb lilec ma setgħu jmorru b'xejn minn kuddiem għajnejja. Fl-aħħar, għajjena chif cont, ħadt għamża, iżda il kniepel ta'l Catidral bdeŭ idokku il *Paternoster* u stembħuni malajr.

Sebaħ nhar S. Ġŭann. Jiena, biex intajjar dic it-tokla cherha li chelli f'rasi ilbist biex immur nisma il kuddies cmieni u biex nitlob l-Alla u il Madonna li jfarrġuli kalbi u jgħinuni li ma nakax taħt id-dŭiefer karrieka ta' dac il chiefer li chienu imleŭli tant rasi b'il ħruxija tiegħu. Malli rajtu bexbex seŭŭa ħriġt għal cnisja, iżda chif csirt il cantuniera biex nigi f'il ŭesgħa li hemm kuddiem il Catidral, insib ruħi sobtu fuk De Saqueville li chien stallat apposta biex ma nilmħux m'il boġħod. Hecc chif rajtu, hemm u f'dac il ħin, ridt l-art tiblagħni, tfixchilt. għaddast it-trombun ta'n-nofs għonnella fuk għajnejja u tajt is-salt biex nibka għaddejja dritt bħallichiecu ma chien katt hemm. Iżda hu f' leħħa ta' berka gie kuddiemi, ŭakkafni u b'leħen ħelu kalli "Sbejħa maltija, chif għaddejt fuk il festa ta'l bieraħ?. . . Jiena gejt minn ġo kiegħ il Birgu, għodu għodu, biex nara chif għaddejt il lejl u int lankas biss ma trid isselimli." Jiena tfixchilt, bdejt intemtem, ircobtejja bdeŭ iħabbtu ma xulxin b'il ħasda, għeġŭiġt x'erba chelmiet biex neħles minnu, għidtlu li il kuddiesa chienet ħierġa u ma contx sejra nilħakha u żlakt ngħaġġel lejn il Catidral b'il beżgħa li gej dejjem ŭarajja. Smajt kuddies bħal mifxula, rasi ma chienitx trid tgħeŭden fuk ħaġ'oħra ħlief fuk x'chien sejjer jagħmel, x'ŭaħħal f'moħħu dac il mishut ta' Cavalier, u ŭara li tlabt bi ħrara cbira lil Madonna ta' San Luka biex tgħinni, nfexxejt nibchi f'il mactur biex inserraħ il ŭeġgħa ta'kalb li chelli.

Meta gejt biex noħroġ chien għadu ŭiekaf f'il cantuniera b'id ŭaħda fuk il pum ta'x-xabla u bl-oħra jobrom. jobrom il mustaċċi u donnu jrid jinfexx fihom. Jiena tnicchirt biex noħroġ ma xi ħadd li nafu; inkalgħet Carmni li f'iż-żmien chienet seftura magħna u tlabtha biex tŭassalni sa'd-dar. Din malajr fehmet u kaltli iva.

Ħriġna u hu, meta lemaħni ma' dic il mara magħmula kala biss il cappel ta'r-rix, sellem bih b'il kima collha, tafa lejja baxx baxx ħarsa b'iċ-ciera, u bkajna sejrin għal triekna.

L-ommi biex ma ngħallijiex ma ŭrejtha xejn b'dan, u bkajt niġma u nitfettet ġo fija, intalla u inniżżel x'chien sejjer jitŭebbel jagħmel dac il karrieki Cavalier.

Jumejn ŭara gie irsir b'ittra u taha chischnijiet lil kaddejja tagħna u ŭiddibha li għandha ittihieli mn'idha għal idi għaliex chienet tiegħec u billi int ma contx għadec tlabtni seŭŭa u tidħol id-dar, ma ridtx turi l-ommi li cont tictibli b'il moħbi. Tista taħseb x'ferħa tatni meta telgħet cuta, cuta f'il camra tiegħi u ŭara li tebket il bieb ŭarajha tatni dic il littra u kaltli li giebha Ħamid tagħcom. Malli ħarġet m'il camra Grezz, ftaħt, bħal mibluha, l-ittra u x'insib? Meta niftacar għadu s'issa jitla id-demm għal rasi, għadu s'issa jxokk il għarak chiesaħ għalija u nibda nirtogħod. De Saqueville bagħatli dic l-ittra collha cliem ħelu, collha tħannin u tleŭŭim kiebi, biex kalli li minn mindu rani ma satax isib hena iżjed f'id-dinja. Il ma chienx jaf fejn jibda jati rasu, li minn għajr l-imħabba tiegħi il ħajja għalieh ma chienet tisŭa xejn u li jecc inŭiegbu li ma nistax natih ŭiden chien imur jinxteħet kalb is-sjuf ta't-Toroc ħalli jtemm ħajjtu. Li hu chien lest biex jicteb lil Papa ħalli jħollu m'il ŭiegħda u jizzeŭiġni għaliex l-imħabba tiegħu lejja chienet safja..."

Carmena infexxet tolfok bħal tarbija, tolfok, tolfok bla ħeda. Ambroġ tfixchel, ried isabbarha xi ftit, xtak jifhem il għala, ħaseb li chienet xi ftit ta'l għejra u xejn ma daħallu f'rasu li Carmena infetħet f'dic il bicja collha għaliex dac il cliem li chiteb lil Marija daŭc l-istess ġranet chien chitbu lilha stess u li fuk dac il cliem karrieki u fuk daŭc l-egħŭiedi Carmena chienet għaddiet il lejl theŭden.

Meta rat lil Ambroġ tfixchel, beżgħet li sejjer jintebah b'xi ħaġa u kaltlu:—"Xejn, xejn imma jiena ma nafx għala cullħadd joboghdu lil dana il Cavalier."

Ambroġ compla:—

"Marija ma ŭieġbitu xejn lil De Saqueville iżda ta' xbejba għaklija li hi għaddielha ħsieb sabiħ ħafna minn moħħa. Marret f'il camra t'ommha u b'il mod il mod, bejn il bichi u bejn il mistħija, fehmet l-ommha li hi chienet tħobbni bla tarf u li jiena ucoll cont miġbud lejha ŭisk, u għalecc xtaket taf x'inhi il fehma tagħha biex, kaltilha, jecc dan iż-żagħżuħ jogħġobha jimxu il kuddiem, jibda jidħol id-dar u b'hecc jibda jcollhom minn iŭennishom ftit, għaliex ŭieħidhom chien donnhom żeŭġ dubbieniet bla ŭens ta' ħadd u fi żmienijiet coroħ bħal daŭc. Ommha gibdet lil Marija fi ħdanha, bdiet tbusha chemm tiflaħ, xarrbitilha ħaddejha b'id-dmugħ ta'l ferħ u f'il ħin li bdiet tgħannakha, kaltilha: "Binti jiena ili li ntbaħt b'din l-imħabba tagħcom, u ta' cull jum nitlob l-Alla li isseħħ. Jiena imbiericcom b'idejja it-tnejn. Ambroġ żagħżuħ m'il l-aħjar u bin in-nies tajba, kalbieni u għad jimxi il kuddiem. Jecc tasseŭ tħoss kalbec miġbuda lejħ ħobbu għa'x jistħokklu u j'Alla jcolli il cbira xorti li kabel ma ninżel f'kabri naracom ħienja flimchien."

Marija minnufih bagħtitli chelmtejn ma'l kaddejja, jiena, mimli b'il ferħ, sibt ruħi f'chemm trodd salib għandhom, tħalt biex nara ix-xŭejħa chif inhi b'ħa's-soltu u malajr ŭaka il cliem fuk l-egħrusija tagħna. X'sar ŭara u li missierna chien cuntent ucoll b'dina il għakda tafu daksi; ma tafx biss x'dakka ta' stallett ħass f'kalbu dac il karrieki Cavalier meta nhar l-Imnarja, li giet jumejn ŭara, rani flimchien ma Marija x'ħin morna biex naraŭ in-nies tielgħin għal festa u x'ħin sama lil ħbieb tagħna collha jifirħulna m'il l-egħrusija tagħna. Kasma ta' kalb għa'x dic il priża ma ŭakgħetx taħt difrejh, kasma ta' kalb iżjed għa'x raħa miegħi u ŭeġgħa ta' kalb actar ħarxa għal Cavalier cburi franciż x'hin ra chif għarfet tŭiegeb xbejba maltija għal l-ittra u it-tŭiegħid karrieki tiegħu.

(Jissocta.)

LOGHOB.

XARADA.

L-eūūel jerfgħu min jiżżeūūeġ;
Int b'*it-tieni* issammar spiss;
Tixtiek taf *l-intier* x'inhuūa?
Frotta tajba cħif imiss.

LEV:

Lil l-Imsiehbin.

Nitlob lil daūc l-imsieħbin li għadhom ma ħallsux l-eūūel tliet xhur li ma jokogħdux iħabbtu l'ir-ragel li bgħat b'-ir-ricevuti biex iħallsuh, u li ma jokogħdux iżiduli spejjes għa'x il gazzetta fiha b'iż-żejjed, ħalli nibkgħu ħbieb.

Nitlob ucoll lil daūc l-imsieħbin ta'l campanja fejn għandi ftit imsieħbin li jibagħtu il flus ta'l abbonament bolli ta't-tlieta u jiena nibagħtilhom l-ircevuta b'il posta għaliex ma jakbilx li nibgħat ragel apposta bl-ircevuti. L-imsieħbin, jecc iridu jaraū tgħaddi il kuddiem l'in-"Naħla," għandhom jagħmluli il kalb billi ma jħabbtunix għal ħlas.

Min jictibli fuk xi ħaġa u ma inūieġbux malajr f'loc li jieħu fastidju għandu jieħu ftit ta'l pacenzja għaliex il ġurnal fih xogħol ūisk u ma nistax inlaħħak chif nixtiek ma cull-ħadd.

★

HAREĠ IL CTIEB SABIH

"IL MAHBUB TA' GESÙ."

TA' S-SUR ĠUŻE MUSCAT AZZOPARDI, B'IL HAJJA U B'IR-RITRATT TA' L' AŪTUR, B'IN-NOTI U BI STAMPA SABIHA "SAN ĠŪANN EVANGELISTA F'PATMOS." DANA IL CTIEB HU STAMPAT FUK CARTA M'IL L-IFIEN U GHALCHEMM FIH FUK IL GHOX-RIN FAXXICLU SEJJER JIMSIEH **XELIN U NOFS BISS** IL COPJA. MIN HA L-EŪŪEL TNAX IL FAXXICLU U MA KAGHBARHOMX IGIBHOMLI U JIE-NA NATIEH UIEHED MEHJUT U LEST. IXTRUH HAL-LI TAKRAU CTIEB TASSEU SABIH.

A. LEVANZIN.

Min irid ipejjep sigarri "Verginja" ta'l aħjar qūalità jixtri daūc li jinħadmu f'il Fabbrica ta' Feliċ Ebejjer, 22 Strada Concezione, Bormla.

Għand Carmnu Delia ta' Strada Marina, Bormla, jinsabu għal bejħ mobbli ta'l geūs u ta'l caūba m'il l-isbaħ u bi prezzijiet irħas. Min jipprova joħroġ għal kalbu sgur.

Min irid jixtri Alexandra, Irish Car u carrettun compit bi tnax il lira biss ta' collox jmur għand is-sur Cav: Oraz Agius ta' Bormla.

Tridu tinkdeū b'Dentista tajjeb għal kligħ u għa'x-xogħol? Morru għand is-Sur Alfons Urso, kuddiem il Għajn ta'l Pjazza ta' Raħal Ġdid u ma jibdielcomx.

Fl-Economical Central Dispensary ta' kuddiem il Għajn ta'l Furjana jcun hemm il vista ta't-Tabib m'it-8 sa'd-9 u nofs ta' f'il għodu u m'it-3 u nofs sa'l 4 u nofs ta f'il għaxija, cull jum.

Dūardu Carabott ta' Via Boschetto, ir-Rabat, ibieh sigarri Virginja, bl-ingrossa u bl-imnut u jilka għal l-ichel lill cull min irid jiecol buccun tajjeb u b'irħis.

Dar cbira għal chiri tajba għal żeūġ familji fi Strada Annunziata, No 52, il Hamrun; u ħanut cbir, il Furjana, Str. Botanico, No. 14. Min irid x'informazzjoni fukhom jiġi fl-ufficcju tiegħi.

Min irid crietel vojta għal patata b'il 2 xelini u tliet soldi il ūieħed imur għand Bernard Zammit, 11, Flag Stone Wharf, il Menka (Marsa).

Min icollu bżonn li jircanta jeū jistma xi ħaġa, jeū min irid jixtri fajjenzi, affarijiet ta'l mejda, jeū mobbli seconda man ucoll imur għand is-Sur Diomede Azzopardi, No. 10A, Strada Reale, Il Belt, jeū fuk S. Paul, Bormla.

Is-Sur Salv: Zammit hu l-Agent għal Malta ta'l imfaħħra Dar ta'l fjuri u siġar, Nastasi e Figlio. Dal ūakt jasal f'Malta Salv: Nastasi biex jieħu l-ordnijiet ta' Camelji, Gardenji, siġar ta'l frott u ħamrija ta'l felci. Min irid jordna xi ħaġa jmur fi Strada Stretta No. 146. Il Belt, cantuniera ma Str: Santa Lucija.

Gha't-tfal ta'l Iscola Billion li jokogħdu il Belt, il Furjana jeū l-Imsida hemm omnibus apposta biex jieħodhom u jgibhom ta' cull jum u jcunu inducrati minn surmast li jieħu ħsiebhom.

Min irid jixrob il veri imbejjet naturali imur għand Rafel Raggio fi Strada S. Paolo, 34A. Ta's-Sliema.

Min irid jixtri ħūejjeġ ta' rġiel u ta'n-nisa, cpiepel u umbrelel u ġugarelli tajbin u irħas imur għand Chelinu Tirchett fi Strada Marina, 46, Bormla.

Zenobio tal Hamrun javża li għandu għal bejħ bi prezzijiet irħas, dac collu li jinħtieġ biex tarma carrozzi u carrozzini.

Min irid jixtri cażimiri ta'l fantasija u jħit ħuejjeġ fuk l-aħħar moda jmur għand Vincenz Brincat, 135 Str. Britanica, il Belt.

F'id-Duke of Cannaught Bar, ta' P. Camilleri, ta' Strada Teatro. Il Belt issibu xorb, imbejjet, birra, cafè u sigarri m'il l-aħjar.

Min irid sruġ u ħuejjeġ ta'l ingenji tajba jmur għand Azzilla u Costa ta' Strada Reale, 298, il Belt.

Għand il Parrucchier ta' Strada It-Torri, No. 2, ta' Ta's-Sliema issibu profumerija u komos m'il l'aħjar.

Min irid icollu fuku libsa meħjuta suret in-nies u bi drappijiet fini jmur għand Ġanni Valenzia, f'it-Triek ta'l Cnisja, Bormla, u ma jibdielux.

Min irid jitgħallem ifassal seūūa ilbiesi ta'l-irġiel u ta'n-nisa imur għand il Professur Vincenzo Grech, Strada Alessandro, No 5 (fuk Putirjal) il Belt, li tgħallem fl-Accademji ta' Londra, ta' Parigi, u ta' Torin.

Tridu tpejjpu sigarretti m'il l-aħjar u m'il l-orħos?
Ixtru is-sigarretti "Imperial" ta' Alfredo Caruana ta' Ta's-Sliema li jimbiħu f'il ħūienet principali.

Stamperija «Excelsior» 37, Strada San Giovanni, Il Belt.